PREŠOVSKÁ UNIVERZITA V PREŠOVE
FAKULTA MANAŽMENTU

PREDMET : **PROFESNÁ ETIKA**

INFORMAČNÁ SPOLOČNOSŤ A MORÁLKA
(SEMINÁRNA PRÁCA)

MENO A PRIEZVISKO : **MARTIN MACH**

ROČNÍK : **IV. – MVSaR**

MENO A PRIEZVISKO VYUČUJÚCEHO : **doc. PhDr. Theodor HUDEČEK, PhD.**

ŠKOLSKÝ ROK : **2006/2007**

e-mail : mmmax@pobox.sk

ÚVOD

„Meradlom normálnosti je šialenstvo zdravej väčšiny.“

(Kamil Peteraj)

V tejto práci sa chcem zaoberať problematikou zmien súčasného spôsobu života ovplyvneného modernými technológiami na zmenu morálky spoločnosti ako aj zmenu chápania morálky ako takej. Pokúsim sa nájsť odpoveď na to, čo si pod pojmom informačná spoločnosť treba predstaviť, či cesta po ktorej ľudstvo kráča vedie k celkovému zlepšeniu kvality života a akú cenu zato treba zaplatiť. Morálnosť, či nemorálnosť sú veľmi subjektívne chápané hodnoty a ich hranice sú dané dlhoročnou tradíciou a zvyklosťami toho ktorého spoločenstva. Rýchly vývoj všetkých, najmä komunikačných prostriedkov a technológií v poslednom období spôsobuje približovanie kultúr, celkovú globalizáciu sveta a potieranie týchto hraníc. Ľahko sa za takéto argumenty môžu schovať i také vzorce správania, ktoré by donedávna boli dozaista zavrhnutiahodné.

TEÓRIA INFORMAČNEJ SPOLOČNOSTI

Vytváranie teórií informačnej resp. post industriálnej spoločnosti je spojené s obdobím poslednej tretiny dvadsiateho storočia, kedy sa stalo zjavným, že industriálna spoločnosť dosiahla svoj vrchol a vyčerpala svoje rozvojové potenciály. Nástup post industriálnej spoločnosti je spojený s nástupom modernej informačnej technológie, ktorá postupne začala formovať novú podobu spoločnosti a možno ju popísať štyrmi základnými charakteristikami:

- Viacero rozdielnych druhov inovačnej technológie sa spája dohromady aby vytvorilo jeden komplexný technologický systém.
- Tento integrovaný systém technológie sa postupne rozširuje na celú spoločnosť.
- Výsledkom je prudká expanzia nového typu produktivity.
- Rozvoj tohto nového typu produktivity má spoločenský vplyv dostatočný na to, aby priniesol transformáciu tradičných foriem spoločnosti na nové formy.

Za hlavnú transformáciu spoločnosti je dnes považovaný prechod od industriálnej k informačnej spoločnosti. Medzníkom vo vytváraní informačnej spoločnosti je všeobecne považovaný rok 1956 teda rok, v ktorom prvý krát v histórií počet pracovníkov informačnej sféry v ekonomike USA prevýšil počet pracovníkov v tejto ekonomike, ktorí pracovali v priemysle. Základom vytvárajúcej informačnej spoločnosti sa najprv stal informačný sektor ako štvrtý sektor ekonomiky, neskôr sa začala vytvárať informačná ekonomika, ktorá postupne nadobudla sieťový charakter a začala transformovať celú štruktúru ekonomiky a spoločnosti. Proces vytvárania informačnej ekonomiky sa postupne diverzifikoval a nadobudol podobu digitalizácie ekonomiky a spoločnosti. Na prelome 20. a 21.storočia sa hybnou silou transformácie ekonomiky a spoločnosti stala digitálna ekonomika, ktorá začala stále väčší počet ekonomických aktivít digitalizovať a prenášať do kyberpriestoru pričom do kyberpriestoru sa postupne začalo prenášať aj vytváranie pracovných miest a vytváranie HDP.

OD PRIEMYSLU K DÁTAM

Prechod od industriálnej k informačnej spoločnosti sprevádzajú nasledovné dôsledky, ktoré majú vplyv na zmenu správania sa ľudí a ich vnímanie morálky a etiky:

- diskontinuitný charakter. Štruktúra novo vznikajúcej informačnej spoločnosti je od základov odlišná od formy a štruktúry spoločnosti industriálnej a je zároveň prechodom od uzavretej spoločnosti k spoločnosti otvorenej. Jednotlivé štruktúry a subštruktúry organizácií, ekonomík, spoločnosti a civilizácie sa transformujú v smere premeny uzavretých systémov na systémy otvorené.
- je procesom kreatívnej deštrukcie a má dve stránky deštruktívnu a kreatívnu. V súčasnej dobe má prevahu deštruktívna stránka tohto procesu, čo má za následok prudký nárast spoločenskej deštrukcie, deštrukcie hodnotových orientácií jednotlivca i spoločnosti a s tým spojený nárast negatívnych javov v spoločnosti. Je však už možné identifikovať obrysy vytvárajúcej sa novej štruktúry spoločnosti a rast procesov kreativity.
- má charakter globálnej krízy súčasnej civilizácie. Vytvorenie novej podoby civilizácie stojí pred ľudstvom ako výzva k prekonaniu narastajúcej krízy všetkých oblastí spoločnosti, čo je zasa výzvou k zmene hodnotových orientácií človeka, spoločnosti i celej civilizácie
- je sprevádzaný rozpadom pravidiel fungovania spoločnosti a fakticky zrušením spoločenskej zmluvy, pravidiel fungovania spoločnosti zaužívaných pre industriálnu spoločnosť. Neexistencia nových pravidiel fungovania spoločnosti umožňuje vznik šedých zón, kde neplatia žiadne pravidlá, žiadne zákony resp. kde civilizácia skolabovala ako napr. v Rwande, Burundi, Čečensku, Bosne, Afganistane a pod
- je spojený so zmenou systému vytvárania bohatstva. Nový systém vytvárania bohatstva je založený na informáciách a znalostiach. Viacerí autori hovoria o potrebe sformulovania informačnej resp. znalostnej teórie hodnoty, ktorá by nahradila pracovnú teóriu hodnoty, vytvorenú v industriálnom štádiu vývoja spoločnosti
- jeho globálny charakter, rozpad pravidiel fungovania spoločnosti a nový systém vytvárania bohatstva umožňujú narastajúcu koncentráciu bohatstva v rukách malej skupiny bohatých a zároveň ekonomicky najsilnejších krajín a zároveň roztváranie príjmových nožníc medzi Severom a Juhom, medzi bohatými a chudobnými. Toto

rozdelenie sa s nástupom digitalizácie ekonomiky a spoločnosti začalo nazývať digitálnym rozdelením a hľadajú sa cesty a stratégie k jeho prekonaniu

- je zároveň prechodom z éry špecializácie do éry integrácie. Jednotlivé časti súčasnej civilizácie ako sú regióny, štáty, ekonomiky, organizácie a pod. sú prepájané do jedného celku celosvetovej globálnej vzájomne prepojenej civilizácie. Základom integrácie je vznik globálnej svetovej ekonomiky, svetového trhu a vytvorenie celosvetovej siete informačných superdiaľníc
- má charakter intelektualizácie spoločnosti. Rast intelektu a inteligencie spoločnosti sa prejavuje v transformácii industriálnej ekonomiky na ekonomiku informačnú. Ekonomika sa prepája do sietí a vzniká sieťová inteligencia. Hlavnými vstupmi a výstupmi ekonomiky sa stávajú informácie a znalosti.
- je spojený so vznikom globálnej dediny - vzájomne prepojeného a vzájomne závislého sveta, v ktorom globálne civilizačné problémy sa stávajú problémami jednotlivých krajín a naopak problémy jednotlivých krajín sa stávajú globálnymi problémami. Neriešenie jednotlivých problémov vedie potom k narastaniu globálnej krízy celej civilizácie.
- je zároveň prechodom od neobmedzeného rastu k trvalo udržateľnému rozvoju. Základom tohto prechodu je uvedomenie si obmedzenosti zdrojov Zeme a otočenie sa civilizácie dovnútra spojené s využívaním vnútorných zdrojov

Každému z týchto dôsledkov sa venoval rad popredných svetových ekonómov, psychológov sociológov a iných odborníkov, ktorých detailné analýzy potvrdili ich existenciu v skutočnom svete a nezvratnosť vyvolaných zmien. Informácia sa stala najdôležitejším a zároveň najdrahším faktorom v obchode, ktorý si môže dovoliť len „vyvolená“ skupina krajín a ich bohatstvo rastie na úkor krajín s menším alebo úplne absentujúcim potenciálom.

VPLYV TECHNOLÓGIE NA MORÁLKU

Čo majú ale tieto súvislosti spoločné s morálkou? Stáva sa stále viac pokrivenou v dôsledku multimedializácie nášho života. Množstvo informácií, ktoré musíme denne spracovať sa neustále zvyšuje a ich zvyšujúce sa množstvo nám pomáhajú spracovať stále modernejšie prístroje. Čas, ktorý zostáva na činnosti známe generácii našich rodičov, je nepriamoúmerne kratší času, ktorý nám ušetrí telekomunikačná technika. Máme možnosť komunikovať

telefónom, faxom, elektronickou poštou, chatom, satelitným telefónom z džungle na Everest a rozprávame čím ďalej, tým menej. My totiž už nerozprávame – my komunikujeme respektíve prenášame informácie, alebo ešte radšej ich zdieľame. Globálna televízia nám umožní sledovať prestrelky vo svete v priamom prenose a z prvého radu. Nie je nemožné sledovať smrť udatného reportéra na barikáde v Bagdade a veselo si pri tom objednať nové plavky skrz portál e-šopu. Informačná spoločnosť nás pretvára na diódu usmerňujúcu informácie do našich mozgov podľa toho, či sú dôležité, alebo či prinesú v budúcnosti dáky zisk.

Je jasné, že takýto vývoj je nežiaduci a je potrebné smerovať hodnotovú orientáciu človeka iným smerom. Netvrdím, že sa treba vrátiť do čias priadok, aj keď sa priznám, že táto predstava ma osobne celkom láka, skôr je potrebné určiť ľudstvu smer a tento mierne odkloniť od čistej ekonomickej kvantifikácie. Jedným z pokusov je zavedenie alternatívnych ekonomických ukazovateľov, ukazujúcich skutočný stav celej spoločnosti namiesto doterajšieho HDP, používanie koša ekonomických, spoločenských a environmentálnych ukazovateľov, diverzifikovaných podľa potrieb jednotlivých regiónov, oblastí resp. štátov.

Najznámejšími alternatívnymi ukazovateľmi sú:

1. **ISEW** - Index of Sustainable Welfare - Index trvalo udržateľného ekonomického bohatstva, ktorý skonštruovali v roku 1989 Herman Daly a John Cobb, Jr. v spolupráci s New Economic Foundation,
2. **HDI** - Human Development Index - Index ľudského rozvoja, skonštruovaný a používaný v rámci UNDP - United Nations Development Program - Rozvojového programu OSN,
3. **Country Futures Indicators -** Indikátory budúcnosti krajiny, skonštruované Hazel Hendersonovou,
4. **Calvert-Henderson Quality of Life Indicators**, ktoré Hazel Hendersonová vytvorila z Country Futures Indicators v spolupráci s Calvert Investment Fund,
5. **Net National Welfare** - Index čistého národného bohatstva, skonštruovaný japoncami,
6. **Wealth Index -** Index bohatstva Svetovej banky, podľa ktorého 60% bohatstva národov tvorí ľudský kapitál, 20% prírodné zdroje a 20% vybudovaný kapitál ako továrne, banky, infraštruktúra

ZÁVER

Informačné technológie a komunikácie prinášajú zo sebou zmeny, ktoré menia od základu naše pohľady na okolitý svet. Tieto technológie a digitálna technika umožňujú vznik nových multimediálnych služieb a aplikácii, ktoré kombinujú zvuk, obraz a text, ktoré sú prostredníctvom telekomunikácii prístupné kdekoľvek na svete. Všetky tieto vymoženosti však v sebe zároveň skrývajú hrozbu straty identity človeka a jeho zaradenie sa do davu armády informovaných chodiacich databánk. Pri troche snahy sa myslím podarí prekonať ľudstvu i túto nástrahu a človeku zostať človekom s neotrasiteľnými morálnymi hodnotami, ktoré ho odlišujú od strojov a zvierat.

POUŽITÁ LITERATÚRA

http://www.vlada.gov.sk/ispolocnost/moznosti_ispolocnosti.html

www.futurologia.sk